

ДИФЕРЕНЦІЙНІ ТА КЛАСИФІКАЦІЙНІ ОЗНАКИ МОВНОЇ КЛІШОВАНОЇ ОДИНИЦІ

Романюк Н. М., аспірант

*Запорізький національний університет
вул. Жуковського, 66, Запоріжжя, Україна*

nataliia_romaniuk@i.ua

Дослідження спрямоване на вивчення явища мовного кліше як визначної ознаки всіх рівнів мови, що постійно виникають на зламі різних підходів і наук. У статті зроблений аналіз мовних клішованих одиниць з метою виділення їхніх основних диференційних і класифікаційних ознак. До головних особливостей МКО належать лінгвокультурологічне, емотивне та оцінне значення, здатність до відтворюваності, системність, номінативність, стереотипність і ситуативна зумовленість. Саме вони виокремлюють МКО як самостійне явище в системі лінгвістичних понять сучасного мовознавства.

Ключові слова: кліше, мовна клішована одиниця, системність, номінативність, стереотипність

ДИФФЕРЕНЦИАЛЬНЫЕ И КЛАССИФИКАЦИОННЫЕ ПРИЗНАКИ ЯЗЫКОВОЙ КЛИШИРОВАННОЙ ЕДИНИЦЫ

Романюк Н. М.

*Запорожский национальный университет
ул. Жуковского, 66, Запорожье, Украина*

Исследование направлено на изучение явления языкового клише как определяющего признака всех уровней языка, которое постоянно возникает на стыке различных подходов и наук. В статье осуществлен анализ языковых клишированных единиц с целью выделения их главных дифференциальных и классификационных признаков. Главными особенностями ЯКЕ являются лингвокультурологическое, эмотивное и оценочное значения, возможность к воспроизводимости, системность, номинативность, стереотипность и ситуативная обусловленность. Именно они выделяют ЯКЕ как самостоятельное явление в системе лингвистических понятий современного языкознания.

Ключевые слова: клише, языковая клишированная единица, системность, номинативность, стереотипность

DIFFERENTIAL AND RANGING FEATURES OF LINGUISTIC CLICHÉD UNIT

Romaniuk N.M.

*Zaporizhzhya National University
Zhukovsky str., 66, Zaporozhye, Ukraine*

The research studied the fact of language clichés as an outstanding feature of all levels of language. This phenomenon constantly arises at the crossroads of different approaches and sciences. That is why the aim of this study is to analyze linguistic cliché in order to define its main differential and ranging features. To accomplish the task, a method of generalization and description was used, implementing to study the theoretical basis. The main characteristics of the cliché are linguistic, cultural and emotive meaning, the ability to reproducibility, systemacy, stereotypical and situational conditionality. Linguistic clichés possess functional features, performing the role of language standard and saving efforts in the process of communication. Moreover, a high level of standardization, belonging to several levels of the language system describes cliché. In addition there is a possibility of recognition of a cliché among the speakers of different languages or different variants of one language. The ability to unite with clichéd or other language units in the context, unambiguity and concretization (which is shown in stylistic neutrality), conciseness (the focus on the saving of speech efforts through the accuracy and style of expressing oneself shortness) are the main features of the cliché. All these characteristics allow to separate the linguistic cliché from similar concepts and distinguish it as an independent phenomenon in the system of linguistic notions of modern linguistics. So the definition of the linguistic clichéd unit is considered as an independent multifunctional language phenomenon, with the help of which the process of formation, nomination, reproduction and perception of language concepts is possible.

Key words: cliché, linguistic clichéd unit, systemacy, nominality, stereotype

Явище стереотипних надслівних найменувань, що є ознакою повсякденного спілкування, стає все більше актуальним у теорії мови. Мовне кліше як домінуюча риса всіх рівнів мови

належить до кола явищ, що постійно виникають на зламі різних підходів і наук, а тому перебуває в центрі уваги вчених. Аналіз кліше в наукових розробках сягає початку ХХ ст., проте до сьогодні цей феномен зберіг важливість і викликає інтерес у дослідників у межах різних напрямів, залишаючись невизначеним і перехідним явищем у лінгвістичному середовищі та соціумі, чю роль важко оцінити. Мовні клішовані одиниці (МКО) розглядають як повноцінне самостійне явище через низку лінгвістичних особливостей, які виділяються на основі різних поглядів фахівців на питання дефініції терміна “кліше”. Більшість праць, які присвячені мовним кліше, ґрунтуються на питаннях становлення термінологічної бази стійких комплексів окремо взятої мови (Tony Veale, В Телія, М. Кронгауз, С. Шевчук, І. Скворонська, Т. Ніколаєва, І. Сєдакова, І. Серебрянська, Ю. Прохватило, Alain Polguere, В. Гвоздєв, Н. Скрипичнікова, В. Виноградов, О. Кунін, О. Райхштейн, Л. Скрипник, Г. Удовиченко, В. Ужченко, Т. Дрідзе, В. Красних, О. Кубрякова, Ю. Прохоров), що не є достатньою підставою для виокремлення сутнісних характеристик кліше. Саме цим зумовлена актуальність обраної теми. Завданням дослідження є визначення головних диференційних та класифікаційних ознак МКО, які виділяють це явище з-поміж інших понять у системі сучасного мовознавства. Для виконання поставленого завдання використано метод узагальнення й опису, який був імплементований до аналізу теоретичної бази, зокрема при дослідженні праць науковців, чії здобутки висвітлюють засади порівняльно-історичного й типологічного мовознавства, а також клішовані мовні явища.

Так, поняття “кліше” об’єднує у своїй назві аспекти номінативного й комунікативного характеру, відображає специфічні ознаки клішованих фраз, як-от стійкість, ситуативну зумовленість (стійка закріпленість за стереотипними ситуаціями) [1, с. 90]. Частина мовних кліше характеризується **емотивним і оцінним значеннями**, певним переосмисленням компонентів, що може бути підтверджене низкою досліджень, у яких приклади відфразеологічних клішованих одиниць подаються з точки зору фразеології (В. Бурунський, А. Кунін, М. Шанський, Н. Амосова, Б. Ларін, А. Смирницький, С. Ожегов). Дослідники зосереджують увагу на особливостях перемінних словосполучень (за Ш. Балі), фразеологічних єдностей (за В. Виноградовим) та єдиних висловлювань (за Ф. Фортунатовим) і описують функціонування лексико-фразеологічних одиниць *Correspondence course / Заочне навчання; Unrestrained habitual drunkenness / Безпросинне пияцтво; To sting to the quick / Зачіпати за живе*. Наведені приклади мають додаткове оцінне значення, що доповнює семантику кожного зі слів-складників. Окрім цього, звертаємо увагу й на те, що відомі складні утворення (*By all means / Звичайно ж, To be at home in / Почувати себе впевнено*), які трапляються в процесі спілкування, за своєю будовою схожі на словосполучення (*A note of interrogation / Знак запитання*), однак відрізняються від них тим, що не створюються в процесі мовлення, а відтворюються в готовому вигляді, отже, сприймаються як клішовані одиниці. До цієї ж групи відфразеологічних одиниць з емотивним значенням належать і приказки та прислів’я (*All that glitters is not gold / Не все те золото, що блищить; As ugly as sin / Жахливий як гріх; Better late than never / Краще пізно, ніж ніколи; Easier said than done / Легше сказати, ніж зробити*). Зауважимо, що такі різноманітні висловлювання, які щоразу відтворюються як цілісні, є одиницями мови, оскільки використовуються як засіб для висловлення думки в процесі спілкування [2, с. 16].

МКО вивчається як елемент мовлення й належить до інтегрованої частини культури, яка характеризує наш спосіб життя соціально успадкованою сукупністю практичних навичок та ідей. Говорячи про відтворення готових лексико-фразеологічних одиниць носіями тієї чи іншої мови, вказуємо на тісний взаємозв’язок культури із мовою, яка є структурованою системою змодельованої поведінки та колективної пам’яті, а також ланкою передачі людських здібностей від однієї людини до іншої. З огляду на це, не викликає сумніву прагнення до глибокого вивчення соціальної зумовленості мови, до її ролі в житті суспільства, до проблем, пов’язаних із формуванням мовної особистості й національного менталітету. Визначаємо МКО як готові необхідні одиниці номінації, що містяться у внутрішньому “Я” або пам’яті індивіда. **Лінгвокультурологічна особливість** є однією з

важливих ознак цього явища, основою якої є виділення взаємозв'язку мови й культури, прикладами клішованих одиниць на підтвердження цього є ті, що увійшли в ужиток із творів літератури або з традицій того чи іншого народу: *Barmecide feast* / *Бармецидів бенкет* (видимість щедрості та привітності); *Belgian blocks* / *Брукована дорога* (назва пішла від спеціального бельгійського каменю); *To be in possession of the House* / *Виступати з промовою* (у структурі кліше є назва Білого дому – американської спадщини культури, осередку політичних дій); *Vox and Cox* / *Один за одним* (імена героїв комедії Мортон, які по черзі жили в одній квартирі, один удень, а інший уночі); а також мови й суспільства, що проявляється у відображенні рис народу вербально: *Bless the mark!* / *З дозволу сказати!* (англійське слово “bless” притаманне носіям англійської мови); *British phlegm* / *Спокій і врівноваженість* (словосполучення англійською мовою дослівно перекладається як “британська холонокровність”, що прямо характеризує жителів Великої Британії); *Uncle Sam* / *Дядечко Сем* (прізвисько в США, яким називають людину, котра відноситься до Америки або до її парламенту); *Dutch courage* / *П'яний дебош* (сміливість голландців розуміють як таку, що виникає після випитого спиртного) (А. Вежбицька, Р. Кізінг, В. Маслова, Е. Партрідж).

Досліджуючи мову з точки зору її суспільного характеру, Ю. Жлуктенко, Ю. Зацний, Т. Пахомова, В. Виноградов, В. Жирмунський, Р. Шор, Є. Поливанова, Е. Сепір, Т. Фрінгс, Н. Гудима, С. Єнікєєва, О. Клименко стверджують, що мова – явище соціальне, однією з особливостей розвитку є її мінливість, а суспільство виступає середовищем для розвитку та детермінантом для змін [3]. Лексика є галуззю мови, де відбуваються зміни, що мають місце в суспільному житті, оскільки в соціально-економічному та культурному аспектах вони викликають необхідність постійного поповнення словникового складу новими словами. Постійна зміна словника мови зумовлюється невпинним його поповненням новими (*Be right back* / *Скоро повернуся*; *Home page* / *Домашня сторінка*; *To chat* / *Спілкуватися в чаті по камері*; *Laugh out loud* / *Сміх уголос*), втратою застарілих (*Dark Continent* / *Чорний континент*; *Bafeer's dozen* / *Тринадцять*; *Cross the Styx* / *Померти*; *Aught I know* / *На скільки мені відомо*; *Happy despatch* / *Мумтєва смерть*; *Rolling wave* / *Море*; *Sorry jest* / *Безглуздий жарт*) та заміною старих на нові МКО (*Truth to tell – To tell the truth* / *Правду кажучи*; *Vu tu fay/hood* – *Vu tu faith* / *Слово честі*).

Головними характеристиками МКО є **відтворюваність** і **системність**, що стосуються понятійного змісту, словесного вираження та відповідності між змістом і формою. Така особливість клішованих одиниць закладена в більшості запропонованих визначень, де фігурує використання слів “готовий” і “відомий”. Відтворюваність виявляється у впізнаваності, смисловій стандартності або шаблонності, синтаксичній єдності або у виконанні єдиної синтаксичної функції, а також у формальній стандартності або в сталості структури, проте з можливим варіюванням форми [1, с. 90]. МКО зручні, засвоюються як готові формули і прискорюють побудову мови; ці засоби членування ситуації та її опису таким чином наскрізь пронизують звичайну мову набагато глибше, ніж усвідомлює кожний із комунікантів: *Am I disturbing you?* / *Я вам не заважаю?*; *As far as I can judge* / *Наскільки я можу судити*; *As the saying is* / *Як кажуть*; *At this point I'd like to ...* / *Тут я би хотів...* Такі традиційні стереотипні словосполучення часто повторюються: *(To) take an exam* / *Скласти екзамен*; *How are you* / *Як справи*; *What's the time* / *Котра година*; *Thank you very much* / *Дуже вам дякую*; *I beg your pardon* / *Прошу мене вибачити*. Вони відтворюються як готові висловлювання та складаються із частин, які семантично чітко виділяються, що проявляється в прозорості внутрішньої форми [4, с. 35].

Стереотипність і **ситуативна зумовленість** є не менш важливими характеристиками клішованих одиниць у мові. Існують певні формули спілкування, які щоразу, залежно від конкретної ситуації, наповнюються відповідним змістом, а також лексично усталені речення-сполучення, такі, як: *Bless you* / *Доброго здоров'я*; *Good night* / *Доброї ночі*; *Have a safe trip* / *Щасливої дороги*; *Before Heaven!* / *Слово честі!*; *Be a good sort!* / *Будь другом* [4, с. 34]. Оскільки кліше називаються готовими реченнями, фразами, номінативними структурами і широко трактуються, то “готовими” вважаються не лише усталені синтаксичні

формування, але й регулярні мовні моделі неідіоматичного характеру, зокрема: *That's good / Це підходить*; *I know that / Я це знаю*. Такі моделі описуються на рівні їхніх структурних і функціонально-семантичних ознак і визначаються як стереотипні за ступенем рекурентності [4, с. 35]. Отже, мовлення спричиняє появу цілих шаблонних фраз, прикріплених до певних побутових ситуацій, серед яких виділяють типові комунікативні ситуації, котрим властива впорядкована система мовних знаків: “Відрядження”, “Влаштування на роботу”, “Розмова по телефону”, “Проведення ділових переговорів”, “Обговорення й підписання контракту”, “У готелі”, і шаблонних тем розмови [5, с. 18].

Ще однією особливістю клішованих одиниць є їхня **номінативність**, яка впливає з того факту, що до МКО належать не лише фрази комунікативного характеру, але й словосполучення номінативного спрямування. Кількаслівні кліше на кшталт *On the whole / Загалом*, *Oh well / Що ж*, *To say more / До того ж*, *You don't say / Та невже* тощо є прикладом непропозиційного (несентенційного) типу мови, який відображає механізми “малого синтаксису”, включаючи до свого складу вставні конструкції.

Фактично номінативна властивість пов'язана з пізнавальною функцією. Уся та система понять, якою володіє сучасна людина, базується на системі назв, притаманній мові загалом. Відтворювані мовні знаки лінгвісти поділяють, незалежно від їхнього формально-граматичного статусу (слово, клішоване словосполучення), на лексичні мовні номінанти (слова) і мовні синтаксичні номінанти (словосполучення) [6, с. 15]. За іншого підходу синтаксичні номінанти розглядаються окремо від мовних синтаксичних надслівних клішованих мовних знаків, які діляться на власне мовні аналітичні номінанти (фразеологізми і клішовані словосполучення, тобто кліше): *Teddy bear / Плюшевий ведмедик*; *Sure thing / Правильна справа*; *Sports club / Спортивний клуб*; *Remote controller / Пульст дистанційного керування*, і мовні предикативні знаки (паремії, афоризми, крилаті вислови, відтворювані клішовані необразні пропозиції) [7, с. 30].

На сьогодні проблема динаміки номінативного процесу й діахронічних відношень між синхронно функціонуючими номінантами-синонімами є відкритою. До таких номінантів-синонімів належать фразеологізми та кліше, оскільки межа між двома поняттями є нечіткою і перехід від розряду одного позначення до іншого залежить від частоти використання тих чи інших одиниць. Доцільно тут назвати приклади МКО-номінантів, які в процесі використання втратили необхідність переосмислення та використовуються не для того, щоб висловити ставлення журналіста до фактів, які він описує, а для того, щоб уникнути повторення слів і кліше: *Black gold / Чорне золото* замість *Naphtha / Нафта*; *Cast-iron discipline / Залізна дисципліна* замість *Exact discipline / Жорстка дисципліна*; *Proprietor of White House / Хазяїн Білого Дому* замість *Government executive / Президент США* [7, с. 35].

Функціональні особливості кліше потребують певної переорієнтації аналізу мовних одиниць на інтегрованість концептуального, лінгвістичного й комунікативного аспектів функції. Ця властивість проявляється у спроможності МКО виконувати функції різного характеру та існувати як повноцінне мовне явище. Клішовані одиниці виконують роль стандарту, а також забезпечують найповнішою інформацією й економлять мовлення. Вони переважно є сталими словосполученнями, які активно вживаються на сучасному синхронному зрізі: *Humanitarian act / Гуманний акт*; *Extraordinary situation / Екстремальна ситуація*; *To find a market / Користуватися понитом*; *Crime fighting / Боротьба зі злочинністю*; *Protection of ethnic minorities / Захист національних меншин*; *Maintain diplomatic relations / Підтримувати дипломатичні відносини*. Такі мовні звороти внаслідок крайньої необхідності та їх важливості для комунікації починають вживатися у функції готових формул [8, с. 167].

Наступною важливою особливістю мовних кліше є **сталість структури** з можливими формозмінами. Що стосується стійкості структури та структурних особливостей МКО, то склад мовних кліше в англійській та українській мовах варіюється та досліджується на базі різних мов і рівнів мови (В. Бурунський, В. Карнюшина, С. Лешак, Р. Делевська, Л. Завгородня). Структурні типи кліше номінативного характеру відповідають моделям

стійких словосполучень нефразеологічного характеру. Кліше є різнорідними за семантичними ознаками, що залежать від структурних елементів клішованої одиниці, яка підлягає аналізу. Серед англійських мовних кліше переважають сполучення зі структурою простого речення (*Take my advice / Прислухайся до моєї поради; That does not concern me / Це мене не стосується; There was nothing you could do about it / Нічого не можна було зробити; This is my treat / Я пригощаю*), що зумовлено функціональним призначенням кліше, які у стислій, лаконічній формі описують певну подію чи ситуацію.

Конструкції на кшталт: *There is no denying the truth / Що правда, то правда; Better luck next time / Наступного разу пощастить; As far as I know / На скільки я знаю; As you say / Як скажеш; No questions about it / Ніяких питань стосовно цього*, – є готовими схемами, у яких не змінюються граматичні форми слів, їх розташування, ці моделі заповнюються під час мови конкретним лексичним матеріалом, що переплітається з ознакою **валентності** (або сполучуваності в контексті).

Питання валентності, якому присвятили свої праці В. Адмоні, Й. Андерш, І. Вихованець, К. Городенська, А. Загнітко, Г. Золотова, Н. Іваницька, В. Русанівський, М. Степаненко, М. Степанова, є одним із центральних у сучасних лінгвістичних дослідженнях. За словами Л. Галії, О. Селіванової, Я. Руферової, валентність є потенціалом семантико-синтаксичної сполучуваності лексичних одиниць (усіх компонентів МКО) та виявом системно-мовної синтагматики. Під валентністю МКО розуміємо спроможність вступати у взаємні зв'язки і на рівні лексем (*Could you allow me... та Could you please allow me / Не могли б ви мені дозволити = Чи не могли б ви мені, будь ласка, дозволити; I am certain that... = I am one hundred percent certain that... / Я впевнений, що... = Я на сто відсотків впевнений, що...; I would be grateful + could you let me know when = I would be grateful if you could let me know when... / Я був би вдячний + могли б ви повідомити мене, коли = Я був би вдячний, якби ви могли повідомити мене, коли...; To batten down = To batten down the hatches / Вживати заходів = Вживати жорсткі заходи*), і на рівні сем (*This is it! = This isn't it! / Це те, що треба! = Це не годиться!; Logged data / Реєстровані дані = Logging data / Каротажні дані*) [9].

Отже, МКО розглядається як самостійний елемент у системі лінгвістичних термінів через набір визначних характеристик. До головних особливостей клішованих одиниць належать: сполучуваність у контексті і наявність дефініції (тлумачення, яке базується на видовій та смисловій специфіці), однозначність і конкретизація (що проявляється у стилістичній нейтральності), стислість (направленість на економію мовленнєвих зусиль через точність і чіткість способу вираження). До прикладної бази мовних кліше належать відфразеологічні одиниці, які характеризуються певним переосмисленням компонентів, однак не повним переносним значенням. Будучи частиною позамовної дійсності, МКО слугує відображенням національного менталітету, що проявляється через лінгвокультурологічну особливість. Із нею пов'язана ще одна важлива характеристика клішованого явища вже в мовному середовищі – відтворюваність, яка проявляється у вербалізації уявлень. Ці уявлення поділяються на формули спілкування та конкретні номінативні структури. Незалежно від форми, у якій відтворюється МКО, вона володіє функціональними особливостями, виконуюючи роль стандарту та економлячи зусилля в мовленні. Ці два типи ментальних уявлень характеризуються ситуативною зумовленістю та сталістю структури. Отже, МКО належить до різних рівнів мови та функціонує як самостійне явище, виділяючись серед інших на основі згаданих вище конститутивних особливостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сосунова, Галина. “Функционирование и семантическая характеристика языковых клише во французском языке: (на материале таможенного дискурса).” *Язык и культура*. (2) 2014: 89-99.
2. Смирницкий, Александр. *Лексикология английского языка*. Тула: Омен, 1998.

3. Чумак, Людмила. “Нові” слова як особливість розвитку сучасної англійської мови.” *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 26 (2007): 229-231. eprints.zu.edu.ua/2274/1/06chlmam.pdf
4. Вишневецька, Наталія. “Кліше як мовна одиниця: проблеми кліше в мовознавстві.” *Філологічні науки. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Кн.3* (2013): 33-36.
5. Якубинский, Лев. *Избранные работы: Язык и его функционирование*. Отв. ред. А. Леонтьев. Москва: Наука, 1986.
6. Торопцев, Иван. *Язык и речь*. Воронеж: Изд-во Воронеж. ун-та, 1985.
7. Лещак, Светлана. *Языковое клише: прагматика, семантика и структура аналитических номинативных неидиоматических знаков в современном русском языке*. Kielce: Wyd. Akademii Świętokrzyskiej, 2007.
8. Серебрянская, Ирина. “Стилистичні особливості та культура ділової усної комунікації.” *Вісник СумДУ. Серія “Філологія”*. (1) 2007: 166-172.
9. Степанова, Мария. “О “внешней” и “внутренней” валентности.” *Иностранные языки в школе*. (3) 1967: 13-19.

REFERENCES

1. Sosunova, Galina. “Funktsionirovanie i semanticheskaya harakteristika yazykovyih klishe vo frantsuzskom yazyke: (na materiale tamozhennogo diskursa).” *Yazyk i kultura* (2) 2014: 89-99.
2. Smirnitkiy, Aleksandr. *Leksikologiya angliyskogo yazyka*. Tula: Omen, 1998.
3. Chumak, Liudmyla. “Novi” slova yak osoblyvist rozvytku suchasnoi anhliiskoi movy.” *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka* 26 (2007): 229-231. eprints.zu.edu.ua/2274/1/06chlmam.pdf
4. Vyshnevskaya, Nataliia. “Klishe yak movna odynytisia: problemy klishe v movoznavstvi.” *Filolohichni nauky. Naukovi zapysky NDU im. M. Hoholia*. Кн.3 (2013): 33-36.1. Yakubinskiy, Lev. *Избранные работы: Yazyk i ego funktsionirovanie*. Отв.ред. А. Leontev. Moskva: Nauka, 1986.
5. Yakubinskij, Lev. *Избранные работы: YAzyk i ego funkcionirovanie*. Отв. ред. А. Leont'ev. Moskva: Nauka, 1986.
6. Toroptsev, Ivan. *Yazyk i rech*. Voronezh: Izd-vo Voronezh. un-ta, 1985.
7. Leschak, Svetlana. *Yazykovoe klishe: pragmatika, semantika i struktura analiticheskikh nominativnyih neidiomaticheskikh znakov v sovremennom russkom yazyike*. Kielce: Wyd. Akademii Świętokrzyskiej, 2007.
8. Serebrianska, Iryna. “Stylistychni osoblyvosti ta kultura dilovoi usnoi komunikatsii.” *Visnyk SumDU. Seriiia “Filolohiia”*. (1) 2007: 166-172.
9. Stepanova, Mariya. “O “vneshney i “vnutrenney” valentnosti”. *Inostrannyye yazyki v shkole*. (3) 1967: 13-19.

УДК 81’367

ПРОБЛЕМА ВИБОРУ БАЗОВИХ ОДИНИЦЬ ДЛЯ ОПИСУ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ

Рудоман О. А., к. філол. н., доцент

*Хмельницький національний університет
вул. Інститутська, 11, м. Хмельницький, Україна*

oarudoman@gmail.com

У статті розглянуто проблему відбору тих емоційних процесів, які безпосередньо пов’язані з механізмом створення мовлення. Складено психологічну й структурну парадигму, основна вимога яких діагностувати або прогнозувати емоційний стан і мовну специфіку відповідно. З’ясовано, що психологічний класифікаційний ряд повинен охоплювати емоційну сферу загалом й ураховувати функціональні характеристики емоцій. Тому основою для побудови психологічної парадигми (власне лінгвістичної предикативної парадигми) обрано стани афекту, які можуть спонукати до активних дій або пасивного стану, а отже, впливати на мовленнєво-мисленнєві процеси та вираження оцінки.

Ключові слова: афект, емоційний стан, психологічні стани, мовленнєво-мисленнєва діяльність.